

LLUTES DE BÀNDOLS A BARCELONA
EN TEMPS DEL REI MARTÍ L'HUMÀ *

per

MARIA-TERESA FERRER I MALLOL

Arxivera a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona.

Professora ajudant a la Facultat de Filosofia i Lletres
de la Universitat de Barcelona.

De la Societat Catalana d'Estudis Històrics

* Comunicació presentada a la S. C. E. H. en la sessió del 18 de gener de 1969.

I

Durant el regnat de Martí l'Humà les lluites de bàndols feren estralls a tots els seus regnes. Foren sobretot els nobles, tant barons com cavallers i homes de paratge, els principals protagonistes d'aquestes lluites, però els ciutadans no es quedaren tampoc enrera. Nombroses bandositats alteraren la vida de Tortosa, de Vic, de Cervera, de Girona, de Barcelona, sense parlar del País Valencià o d'Aragó, on foren extremament greus i on la noblesa i els ciutadans, barrejats en bàndols antagònics, convertiren les ciutats en veritables camps de batalla.

També Barcelona, com acabem de dir, conegué les lluites de bàndols, bé que no tingueren aquí la virulència que adquiriren en altres llocs, potser per la promptitud i la diligència dels consellers de la ciutat, dels oficials reials i del mateix rei a tallar-les des d'un bon començament.

Les més famoses d'aquestes bandositats foren les que tingueren per capítostos Galceran Marquet i Guerau de Palou, tots dos d'illustres famílies ciutadanes que havien ocupat sovint alts càrrecs en el govern de Barcelona ¹ i fins i tot en les esferes superiors de la Corona.

Galceran Marquet pertanyia a una família famosa en la història de la marina catalana. Els Marquet havien ocupat sovint el càrrec de vice-almirall de Catalunya i si no havien arribat més alt era perquè el càrrec d'almirall era reservat a l'alta noblesa catalana. Un avantpassat de Galceran era el famós Ramon Marquet, vice-almirall de Catalunya en temps de Pere *el Gran*, al qual prestà serveis brillantíssims en l'expedició a Sicília, en la guerra amb Nàpols

¹ Foren consellers de Barcelona els següents membres de la família Marquet: Bernat Marquet (1318-1319), Miquel Marquet (1302-1303, 1308-1309, 1312-1313, 1328-1329, 1332-1333), Galceran Marquet (1334-1335), Berenguer Marquet (1348-1349), Ramon Marquet (1354-1355), Galceran Marquet (1361-1362, 1365-1366, 1374-1375, 1377-1378, 1380-1381, 1383-1384, 1389-1390), Jaume Marquet (1395-1396, 1402-1403), Francesc Marquet (1392-1393, 1401-1402, 1404-1405), etc. (F. CARRERAS I CANDI, *La ciutat de Barcelona*, dins *Geografia de Catalunya* (Barcelona, s. a.), pàg. 855, n. 2327). Ostentaren altres càrrecs: Francesc Marquet Descros, obrer de la ciutat el 1390-1391, Miquel Marquet, que fou cònsol de mar el 1396-1397, i Berenguer Marquet, que fou administrador del pont de Sant Boi el 1408 (*Manual de Novells Ardits, vulgarment apellat Dietari del Antich Consell Barceloní*, I [1390-1446], publ. per F. SCHWARTZ I LUNA i F. CARRERAS I CANDI [Barcelona 1892], 6, 65, 153). De la família Palou, Berenguer de Palou fou conseller segon de Barcelona el 1370-1371 i Galceran de Palou, conseller cinquè el 1384-1385 (*Rúbriques de Bruniquer, Ceremonial dels Magnífics Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona*, publ. per F. CARRERAS I CANDI i B. GUNYALONS I BAU, I [Barcelona 1912], 34 i 35).

i en la defensa de Catalunya contra la Croada de Felip III *l'Ardit* de França.² Bernat Marquet es distingí en l'armada contra Almeria, Algesires i Gibraltar (1309); Ramon Marquet participà en l'expedició a Orient en la mateixa època; Miquel Marquet s'assenyalà en la conquesta de Sardenya (1324).³ El pare del nostre Galceran Marquet, anomenat també Galceran, havia exercit el càrrec de vice-almirall en el regnat d'Alfons *el Benigne* i part del regnat de Pere *el Cerimoniós* i s'havia distingit en la guerra contra els genovesos a partir del 1334, en l'expedició catalana d'ajut a Alfons XI de Castella en l'empresa de l'Estret el 1339-1340, etc.⁴

Pel que fa al nostre Galceran Marquet, havia seguit també la carrera marinera dels seus avantpassats. El 1391 havia comandat els vaixells enviats per Barcelona i la Generalitat de Catalunya contra els pirates que infestaven els mars de Sicília i que perjudicaven el comerç català.⁵ L'estiu de 1392, segons Zurita, fou enviat pel rei Joan, junt amb mossèn Ramon d'Abella, a Provença, a Gènova i a Pisa a fi d'avisar de l'armada que el monarca preparava per passar a sotmetre els rebels de Sardenya. Des del novembre del mateix any formà part del consell al qual Joan I encarregà els preparatius de l'estol a Barcelona,⁶ afers dels quals s'ocupà encara amb més motiu a partir de l'11 de gener de 1393, data en la qual el rei Joan I li concedí el càrrec de vice-almirall de Catalunya amb caràcter vitalici.⁷ L'empresa de Sardenya no arribà a terme, com ja és sabut, però les naus preparades, i amb elles Galceran Marquet, passaren a Sicília en ajut de Martí *l'Humà* i dels seus fills, la reina Maria i Martí *el Jove*. De Galceran Marquet sabem concretament que participà en el setge de Catània el 1394,⁸ d'on retornà a Barcelona l'octubre del mateix any.⁹ Segons Zurita, hauria exercit també el càrrec de vice-almirall de Sicília, almenys cap al 1398.¹⁰

Guerau de Palou pertanyia també a una família influent. Deixant de banda els càrrecs municipals que ostentaren els seus membres, que ja hem ressenyat

² Sobre aquest personatge vegeu F. SOLDEVILA, *L'almirall Ramon Marquet* (Barcelona 1953). És un plaer per a mi de poder aportar en aquest homenatge al Prof. Soldevila algunes notícies més sobre una família que ell havia estudiat.

³ F. SOLDEVILA, *L'almirall*, 48-49; M. MITJÀ, *Los Marquet y sus naves en el siglo XIII*, «Barcelona: Divulgación Histórica», X (1959), 71-76.

⁴ A. DE CAPMANY I DE MONPALAU, *Memorias Históricas sobre la Marina, Comercio y Artes de la antigua ciudad de Barcelona*. Reedició anotada per E. GIRALT I RAVENTÓS i C. BATLLE I GALLART, I (Barcelona 1961), 132, 152 i 172; F. SOLDEVILA, *L'almirall*, 49; M. MITJÀ, *Galceran Marquet en la armada barcelonesa de 1330 a 1335*, «Barcelona: Divulgación Histórica», 10 (1959), 77-82.

⁵ *Manual*, I, 10-11; ACA, C, r. 2015, ff. 11, 12 v; r. 1874, f. 150 v.

⁶ G. ZURITA, *Anales de la Corona de Aragón*, Ed. de «Las Glorias Nacionales», IV (Madrid-Barcelona 1853), llib. X, cap. LI, pàg. 810.

⁷ ACA, C, r. 2015, f. 18 v-19.

⁸ ACA, CRD, Joan I, caixa 6, núm. 831.

⁹ *Manual*, I, 48.

¹⁰ G. ZURITA, *Anales*, IV, llib. X, cap. LXVII, pàg. 831.

a la nota 1, destacarem les figures de misser Bernat de Palou i de misser Guerau de Palou, tots dos llicenciats en lleis. Guerau de Palou figurà en el consell que el rei Pere *el Cerimoniós* deixà a Barcelona perquè s'ocupés dels afers de la guerra, quan s'embarcà cap a Sardenya el 1354.¹¹ Tant Bernat com Guerau formaven part del consell del rei Pere durant la guerra amb Pere *el Cruel*, i els foren encomanades ambaixades a Castella, l'un el 1362, l'altre el 1363.¹² El 1375 misser Guerau de Palou es veié confiar algunes ambaixades de l'infant Joan al seu pare.¹³ Els Palou devien ésser gent rica; de misser Guerau consta que, com altres conciutadans seus d'estament elevat, posseïa terres feudals: la quadra de Vilanova, de nou focs.¹⁴ Assenyalem finalment que un Bartomeu de Palou fou patró, conjuntament amb Pere de Sant Climent, de la galera Sant Marc, armada per Barcelona, en la flota combinada de la ciutat i la Generalitat de Catalunya per a la defensa de la mar el 1409.¹⁵

El nostre Guerau de Palou exercí diversos càrrecs municipals barcelonins: el de conseller tercer el 1390-1391, conseller segon el 1401-1402, mostassaf el 1404-1405.¹⁶ Com Galceran Marquet, gaudí també de la confiança del rei Joan I, que l'inclougué en el consell que s'encarregà dels preparatius de l'estol de Sardenya¹⁷ i a més el posà al cap, junt amb Ferrer de Gualbes, de l'administració general dels diners destinats a l'expedició;¹⁸ és l'únic contacte que li coneixem amb afers marítims. Aquests càrrecs, que havia ocupat durant el regnat de Joan I, no foren obstacle perquè Guerau de Palou fos també home de confiança de la reina Maria, muller de Martí *l'Humà*. El seu nom figura, en efecte, entre els qui formaren el consell de la reina Maria en els moments difícils de la successió del rei Joan el 1396.¹⁹ Era, d'altra banda, un home ben emparentat: Lluís Alemany de Cervelló,²⁰ d'una noble família catalana, a la qual pertanyia el governador general de Catalunya, Ramon Alemany de Cervelló, era nebot seu.²¹ La seva casa devia ésser de les millors de Barce-

¹¹ *Ibidem*, llib. VIII, cap. LIV, pàg. 668.

¹² *Ibidem*, llib. IX, cap. xxxvi, pàg. 717; cap. XLVI, pàg. 728.

¹³ D. GIRONA I LLAGOSTERA, *Itinerari de l'Infant En Joan, primogènit del rei En Pere III, 1350-1387* (València 1923), 84-85.

¹⁴ *Cortes de los antiguos reinos de Aragón y de Valencia y Principado de Cataluña*, publicadas por la Real Academia de la Historia: *Cortes de Cataluña*, 2 (Madrid 1899), Fogatjament de 1359, pàgs. 56-57. Aquest mateix Guerau de Palou augmentà el 1362 els seus cabals amb l'herència de Miquel Oller, degà d'Atenes, del qual era el més pròxim parent (A. RUBIÓ Y LLUCH, *Els governs de Matheu de Moncada y Roger de Llúria en la Grècia catalana*, *AIEC*, 6 [1911-1912], 26).

¹⁵ *Manual*, 161 i 163; AHCB, *Marina*, caixa s. XIV-XV, papers sense numerar.

¹⁶ *Manual*, 6, 92 i 135.

¹⁷ G. ZURITA, *Anales*, IV, llib. X, cap. LI, pàg. 810.

¹⁸ ACA, C, r. 1965, f. 34.

¹⁹ G. ZURITA, *Anales*, IV, llib. X, cap. LVII, pàg. 819.

²⁰ Aquest Lluís de Cervelló fou enviat com a ambaixador a Nàpols el 7 de setembre de 1400 (ACA, C, r. 2195, f. 75); sembla, doncs, que era un personatge important.

²¹ AHCB, LC, 27, f. 62.

lona, puix que podia rebre-hi reis dignament: el desembre de 1410 s'hi allotjà el rei de Navarra, de pas per Barcelona.²²

El 30 de novembre de 1396, diada de les eleccions de consellers a Barcelona, Guerau de Palou havia estat elegit conseller tercer,²³ tal com ja ho havia estat el 1390. Els nous consellers juraren el càrrec el 9 de desembre del mateix any, tret de Simó de Marimon, conseller en cap, i Guerau de Palou, que eren absents.²⁴ A la mateixa sessió del Consell els consellers comunicaren a l'assemblea que Guerau de Palou havia renunciat al càrrec, puix que el seu nebot, Lluís Alemany de Cervelló, i Joan de Cardona, que era llavors l'almirall,²⁵ havien demanat al rei que li concedís el càrrec de vice-almirall de Catalunya, i aquest hi havia accedit; per aquest motiu el Consell acceptà la renúncia.²⁶ El 6 de març de 1397 Ramon Fiveller, conseller quart, fou designat pels seus companys perquè s'encarregués de la conselleria vacant de Guerau de Palou.²⁷ L'afer semblava resolt d'aquesta banda.

Un mes després, Guerau de Palou obtenia del rei Martí el nomenament desitjat de vice-almirall. El document, datat el 8 d'abril de 1397 a Avinyó, on el rei havia tocat quan tornava de Sicília per fer-se càrrec de la successió del seu germà Joan I, desposseïa del càrrec de vice-almirall Galceran Marquet, que l'ostentava per concessió vitalícia del rei Joan I, com ja hem dit, i el concedia a Guerau de Palou amb una duració condicionada al beneplàcit reial.²⁸

La situació política general semblava afavorir les pretensions de Guerau de Palou. Els antics servidors de Joan I estaven en entredit; la reina lloc-tinent Maria havia obert procés contra molts d'ells i semblava que els membres dels grups contraris, de la diguem-ne «oposició» de Joan I, anaven a ocupar tots els càrrecs.²⁹ Guerau de Palou no podia pas, en bona llei, al·legar que pertanyia a aquesta oposició, puix que ell també havia ocupat un càrrec oficial, encara que fos transitori, durant el regnat de Joan I; un càrrec, d'altra banda, d'administració de diners, que eren ara els més suspectes. Segurament, però, que Guerau de Palou s'aprofità del corrent general contra tots els qui ocupaven càrrecs per concessió del rei Joan, encara que Galceran Marquet no fos objecte de cap enquesta ni de cap sospita de malversació de fons.

²² G. ZURITA, *Anales*, IV, llib. XI, cap. xx, pàg. 875.

²³ AHCB, LC, 27, ff. 52-59v.

²⁴ *Ibidem*, ff. 60v-61v.

²⁵ ACA, C, r. 2241, f. 16.

²⁶ AHCB, LC, 27, f. 62-62v.

²⁷ *Ibidem*, ff. 80v-81r.

²⁸ ACA, C, r. 2166, ff. 1v-2.

²⁹ M. DE RIQUER, *Obrat de Bernat Metge* (Barcelona 1959), * 110 i ss.

Li degué ésser també molt útil el parentiu amb els Alemany de Cervelló, gent molt influent i relacionada amb els alts personatges de la cort.

Però les coses feren aviat un tomb favorable a Galceran Marquet. Un cop arribat a Barcelona i en contacte amb la realitat de les coses, el rei Martí decidí de no fer canvis de sota a sobre, com alguns haurien volgut; una disposició significativa en aquest respecte fou la de declarar que aquells a qui el rei Joan havia concedit un càrrec vitalici conservarien el lloc. Aquesta disposició general afectava clarament el cas del vice-almirallat de Catalunya; per tant, la concessió a Guerau de Palou havia d'ésser revocada i el càrrec havia d'ésser retornat a Galceran Marquet. D'aquesta opinió foren els consellers de Barcelona que, de tan segura, donaren la cosa per feta i proposaren al Consell de Cent, el 28 de juny de 1397, que com que Guerau de Palou no podria ésser vice-almirall, raó per la qual havia estat acceptada la seva renúncia al càrrec de conseller, hauria d'ésser obligat ara a acceptar la conselleria. La proposta dels consellers suscità grans debats, però finalment fou aprovada pel Consell, talment que, si Guerau de Palou es resistia a prendre possessió de la conselleria, hi hauria d'ésser obligat pel veguer.³⁰

Aquest acord del Consell de Cent obligà Guerau de Palou a presentar-se a l'assemblea en la seva reunió del 10 de juliol de 1397. Al·legà que la qüestió del vice-almirallat no era pas encara decidida, com el Consell havia suposat, i que entre Galceran Marquet i ell hi havia un plet, pendent del judici reial, per aquest càrrec; demanà, per tant, que li fos concedit un terme per a l'acceptació del càrrec de conseller fins que aquell plet fos resolt; el Consell acceptà la seva petició, recomanant, però, als consellers que s'informessin d'aquest plet i que, si la seva resolució no era favorable a Guerau de Palou, l'obliguessin immediatament a acceptar la conselleria.³¹

El plet entre Galceran Marquet i Guerau de Palou degué allargar-se durant la resta de l'any 1397. En el Llibre del Consell no consta que Guerau de Palou prengué possessió de la seva conselleria en aquest any, com s'hauria esdevingut si la sentència adversa hagués estat pronunciada dins el terme citat. El seu cas provocà, però, un enduriment de les disposicions municipals contra els qui es neguessin a fer el servei o a exercir el càrrec per al qual llurs conciudadans els havien elegits. L'acceptació seria obligatòria i forçada amb diverses coercions si era necessari; si, així i tot, hi havia encara algú que es negava a acceptar, seria expulsat del ciutadanatge i privat de tots els oficis, privilegis, llibertats i defenses que aquest comportava. Cap conseller no podria acceptar, ni, menys encara, demanar, cap benefici o ofici reial

³⁰ AHCB, LC, 27, ff. 97 v-98.

³¹ *Ibidem*, ff. 98 v-99.

mentre durés la conselleria, tret que el rei el forcés a acceptar-lo o que el Consell hi consentís.³²

No sabem si les relacions entre Galceran Marquet i Guerau de Palou havien estat sempre bones. Si ho havien estat, la pretensió de Guerau de Palou de prendre el càrrec a Galceran Marquet era suficient per a fer néixer una enemistat irreconciliable entre ambdós, i de la banda d'aquest darrer uns naturals desigs de revenja. Les incidències del plet al llarg d'aquest any 1397 degueren anar encrespant els ànims. Galceran Marquet era, pel que anirem veient, un temperament apassionat i extravertit, inclinat a desfogar-se d'una manera imprudent, cosa que li portà sempre conseqüències desagradables. Fou ell el qui de les paraules, de la controvèrsia legal, passà als fets en donar una bufetada en públic a Guerau de Palou. Era, probablement, el seu desfogament de vencedor contra el rival insidiós i malintencionat, puix que ja llavors, a mitjan desembre de 1397, el rei es devia haver inclinat a donar la raó a Galceran Marquet, citat en la carta on comenta l'incident com a «vis-almirall nostre».³³

La bufetada en qüestió fou el principi de greus desordres, el senyal de la ruptura d'hostilitats. Els familiars, els amics, els servidors de l'un i de l'altre s'estrenyeren al voltant de cadascun d'ells i començaren els preparatius per a eventuals confrontaments violents. De moment la cosa no pogué arribar gaire lluny perquè el veguer de Barcelona, a fi d'evitar els disturbis que veia venir, arrestà Galceran Marquet i els membres més conspicus del seu bàndol, els seus germans i alguns amics. L'arrest degué consistir en confinament en el propi domicili i en un nombre exigü de carrers al voltant; probablement, per començar, només el carrer Ample. En garantia de l'arrest era costum que els confinats prestessin jurament i fiances de respectar-lo. De Guerau de Palou no se'n parla; és possible que, per evitar d'ésser arrestat, sortís fora de Barcelona amb els seus.

Galceran Marquet es queixà, demanà que li aixequessin l'arrest a ell i als seus, s'oferí a fer la pau amb el seu enemic. Però el rei, consultat pel veguer, no consentí en les seves peticions i ordenà a aquest, el 20 de desembre, que no els alliberés fins que tingués exprés manament seu i que, al contrari, arrestés també qualsevol dels dos bàndols que es fes remarcar per la seva agressivitat.³⁴ Galceran Marquet s'adreçà després als consellers de la ciutat perquè el fessin alliberar, promentent que faria el que la ciutat manés. Però el Consell, reunit el 17 de gener de 1398, acordà d'esperar la

³² AHCB, LC, 27, ff. 112-113.

³³ ACA, C, r. 2229, f. 58.

³⁴ *Ibidem*.

resposta del rei, a qui el veguer havia consultat novament l'afer.³⁵ La resposta del monarca fou negativa, i Galceran Marquet i els seus continuaren arrestats. No obstant això, Galceran Marquet no perdia les esperances i novament s'adreçà als consellers barcelonins perquè l'alliberessin; allegà que el seu arrest era contrari als privilegis de la ciutat i oferí altre cop que faria la pau amb Guerau de Palou i els del seu bàndol. Però el Consell de Trenta, reunit el 5 de març de 1398, decidí de no consentir tampoc en la seva demanda, puix que consideraven que l'arrest de Galceran era beneficiós a la ciutat i al seu mateix bàndol, i allegaren, a més, que no pertocava a ells d'alliberar-lo, si no havien estat ells els qui l'havien arrestat.³⁶

Finalment, les seves queixes i peticions foren escoltades en part. El 4 de maig, quan Galceran i els seus portaven ja uns cinc mesos d'arrest, el rei Martí suavitzà i amplia llur confinament. Els autoritzà a circular lliurement per tot el carrer Ample fins al convent de Framenors (situat prop de la muralla), tal com ja els era permès fins llavors i, a més, sortint d'aquest carrer en direcció contrària a Framenors, podrien passar pel carrer de la «Peyeria», on hi havia els «Canvis» abans, i després continuar per davant la carnisseria, pel cementiri i l'església de Santa Maria del Mar i més enllà fins a la plaça del Born, i d'aquí, en direcció al mar, tallant fins al cantó «d'en Simon Dez-Vall», d'on podrien arribar fins a la platja; podrien passejar per la platja entre els límits esmentats de la casa d'en Simó Desvall i la de Framenors. En resum, l'espai vital que els era concedit era una tira estreta compresa entre el mar i el carrer Ample i entre Framenors i el Born en sentit longitudinal.³⁷ No era gaire cosa encara, però l'arrest es feia així més suportable. Hom havia tingut en compte, en l'assignació de l'espai d'arrest, no solament la situació dels domicilis dels Marquet, enclavats al carrer Ample, sinó també llurs interessos en relació amb el mar, raó per la qual hom els donava accés a la platja. Pel que fa a Galceran Marquet, l'arrest no li impedí d'ocupar-se dels afers propis del seu càrrec, com per exemple el nomenament, el mes d'agost de 1398, de nou escrivà de les armades reials, càrrec que havia quedat vacant en morir Berenguer Simó i que ara fou confiat a Pere Carles.³⁸

Com era natural, Galceran Marquet no cessà de demanar i suplicar que l'alliberessin de l'arrest a què era sotmès, sempre amb el mateix resultat

³⁵ AHCB, LC, 27, f. 138v.

³⁶ *Ibidem*, f. 141v.

³⁷ ACA, C, r. 2240, f. 42r, publ. per D. GIRONA LLAGOSTERA, *Itinerari del rei Martí l'Humà*, AIEC, 4 (1911-1912), 117.

³⁸ ACA, C, r. 2217, ff. 61v-62. Desconeixem el domicili de Galceran, però devia ésser al carrer Ample com els dels seus germans Miquel i Jaume: AHPB, not. Arnau Lledó, manual de testaments (1398-1404), ff. 21 i 1 (que hauria d'ésser 42).

negatiu,³⁹ fins que, el 13 de novembre del mateix any, el rei, en una carta als consellers de Barcelona, accedí a les seves súpliques i fixà la data del seu alliberament: la vigília de Nadal de 1398 al vespre. El monarca esperava que llavors ja hauria aconseguit de portar a terme el seu pla per posar pau entre els dos bàndols, per a la qual cosa negociava des del mes de setembre amb el bàndol dels Palou;⁴⁰ el pla en qüestió havia d'ésser comunicat als consellers de Barcelona abans de l'alliberament dels Marquet, a fi que el possessin en execució. Val a dir, però, que la lliure circulació del bàndol dels Marquet per la ciutat fou encara restringida en alguns punts; concretament els fou prohibit d'anar a les places de Sant Just i de Sant Jaume, centre, aquesta última, dels organismes de govern.⁴¹

La llibertat de Galceran Marquet no durà gaire. Com a home impetuós que era i ressentit com devia estar de l'arrest que només havia afectat el seu bàndol, s'afanyà a trametre, tan bon punt estigué en llibertat, una carta a Jaume de Vallseca i a Joan Fiveller, dos distingits membres del bàndol de Guerau de Palou. A jutjar per la reacció de les autoritats, del governador de Catalunya i del rei Martí, la carta en qüestió no podia ésser altra cosa que un desafiament ple d'injúries.

Per evitar vessament de sang i alteracions de l'ordre públic, així com per castigar la gosadia de Galceran Marquet, el rei ordenà, el 22 de gener de 1399, al governador de Catalunya, Ramon Alemany de Cervelló, i al veguer de Barcelona que empresonessin el vice-almirall dins la *gàbia* del Castellnou de Barcelona i que l'hi tinguessin incomunicat fins a noves ordres, sense deixar-lo escapar de cap manera. Una carta semblant fou enviada pel rei als consellers de la ciutat, així com a Francesc Foix, funcionari de la tresoreria reial, que fou l'encarregat de repartir totes aquestes cartes. Les destinades al governador i al veguer havien d'ésser presentades, immediatament després d'ésser rebudes per Francesc Foix, a tots dos o a un d'ells només, si l'altre era absent, encara que l'hora fos inoportuna; tanta era la urgència de l'empresonament de Galceran Marquet. La carta als consellers de Barcelona havia d'ésser presentada quan ja les ordres reials respecte a Galceran Marquet haguessin estat executades.⁴² Eren unes precaucions elementals perquè l'interessat no s'escapolís.

De nou Galceran Marquet era privat de la llibertat, ara en condicions molt més dures que abans, mentre en aquells mateixos dies el seu rival Guerau

³⁹ El 19 de juny de 1398 el Consell rebutjà novament una seva petició d'ésser deslliurat (AHCB, LC, 27, f. 148).

⁴⁰ En una carta del 4 de setembre de 1398 el rei Martí assabenta els consellers de Barcelona d'aquestes negociacions i remet per a una informació més àmplia al que els escriuran els missatgers barcelonins a la cort (ACA, C, r. 2242, f. 26v).

⁴¹ ACA, C, r. 2240, ff. 153-153 v.

⁴² ACA, C, r. 2352, f. 30 v.

de Palou entrava impunement a Barcelona amb cinquanta homes a cavall, passava pel carrer Ample per davant les cases dels Marquet, cridant i injuriant els seus enemics i anava a refugiar-se amb els seus a Sant Vicenç (Sant Vicenç dels Horts o Sant Vicenç de Sarrià?). El rei Martí recomanà al governador de Catalunya que amb «sagacitat» procurés d'arreplegar també la colla de Guerau de Palou i els fes «visitar» el Castellnou, on farien companyia a Galceran Marquet, «car», afegia, «ab ferre són curadores les nafres que benifet no senten de medicina». ⁴³ Però no sembla pas que el desig del rei arribés a ésser acomplit; l'empresa requeria, es veu, massa «sagacitat».

Ben bé una quinzena hagué de passar a la *gàbia* del Castellnou, encadenat i incomunicat, el nostre Galceran Marquet. El 6 de febrer de 1399 el rei ordenà al governador de Catalunya, Ramon Alemany de Cervelló, i als escarcellers de Galceran Marquet que li permetessin de parlar amb Francesc de Montbui, donzell, sempre que aquest volgués; és possible que Martí l'*Humà* hagués encarregat a Francesc de Montbui que portés a terme algunes negociacions a fi de posar pau en la bandositat barcelonina. El mateix personatge havia d'entrevistar-se amb Bernat de Boixadors i amb Berenguer Arnau de Cervelló, per als quals portava credencials, no sabem tampoc amb quin objecte. ⁴⁴

L'endemà, 7 de febrer de 1399, el rei escrivia de nou al governador de Catalunya per manar-li que suavitzés l'empresonament de Galceran Marquet. Tot donant bons fiadors i una fiança de quinze mil florins d'or, suma veritablement exorbitant, com a garantia que no sortiria de la presó, Galceran Marquet seria desencadenat i tret de la *gàbia* i autoritzat, a més, a circular lliurement pel Castellnou sense anar acompanyat dels seus guardians. ⁴⁵

El rei també hauria desitjat que Guerau de Palou estigués empresonat com Galceran Marquet, però Guerau de Palou era més astut que el nostre Galceran Marquet, o disposava de millors refugis i de millors valedors que li permetien de desaparèixer en el moment oportú. No sembla que donessin resultat ni l'anterior manament del rei Martí, arran de la cavalcada provocadora de Guerau de Palou per la ciutat, ni posteriorment un altre manament d'empresonar-lo dirigit pel monarca al veguer de Barcelona el 22 d'abril de 1399. Altra vegada les recomanacions d'actuar «secretament e sàvia», és a dir, per sorpresa, en la detenció de Guerau de Palou, així com la incertitud del monarca en les possibilitats d'aconseguir aquesta detenció, expressada en la frase «si possible us serà per cas alcun, prengats e hajats a vostres mans

⁴³ ACA, C, r. 2242, ff. 75 v-76.

⁴⁴ ACA, C, r. 2121, f. 98 v.

⁴⁵ ACA, C, r. 2118, f. 85.

en Guerau de Palou, si'l porets trobar dins vostra vegueria»,⁴⁶ contrasten amb la relativa facilitat amb què era detingut Galceran Marquet.

Cap a mitjan juliol el rei concedí nombrosos guiatges als membres del bàndol de Guerau de Palou. Ja abans, el 28 d'abril de 1399, Joan Fiveller i Jaume de Vallseca n'havien rebut un,⁴⁷ però ara, l'11 de juliol, l'aconseguien, a més d'ells,⁴⁸ els altres capitosts del bàndol: Guerau de Palou, «menor de dies», els germans Bartomeu i Miquel de Palou, Francesc de Clasquerí, Guillem de Vallseca, fill del difunt Joan, doctor en lleis (el famós jurista, compromissari posteriorment a Casp), i Guillem Soler, tots ells ciutadans de Barcelona, així com Pericó i Arnau Mates de Sant Joan Despí i Mateu Mas de Sant Cugat del Vallès.⁴⁹ També Guerau de Palou «senior» rebé el seu guiatge, repetit el dia 12, que s'estenia a tots els de la seva part.⁵⁰

Els guiatges tenien per objecte de facilitar una reunió que el veguer de Barcelona pensava de convocar per tractar de la ruptura de pau i treva, ruptura que els dos bàndols barcelonins havien provocat amb llurs baralles. En aquesta reunió, on s'esperava de posar terme a les hostilitats entre els dos grups enemics, havien d'assistir-hi els caps dels dos bàndols, i sembla que Guerau de Palou i els seus havien donat a entendre que no hi anirien si hom no els donava seguretats. Aquestes seguretats consistien que hom no els perseguiria ni els detindria pels crims que haguessin perpetrat, exceptuats aquells pels quals eren citats per trencament de pau i treva, que els processos, confiscacions, etc., quedarien suspesos, que podrien anar i venir lliurement pels dominis reials i que hom no els obligaria per la força a firmar la pau amb Galceran Marquet i els seus o a donar-los seguretats de no ofendre'ls. Els guiatges tenien una duració prevista igual a la de la reunió de pau i treva, més sis dies de marge un cop que aquesta hagués conclòs. Els guiatges particulars concedits el mes d'abril a Joan Fiveller i a Jaume de Vallseca eren més amplis, eren de duració condicionada al beneplàcit reial, llur revocació havia d'ésser comunicada en els domicilis dels interessats i després de la revocació eren vàlids encara durant un mes.

Precisament en aquest moment, quan semblava que la reunió de pau i treva podria encaminar els dos bàndols a signar la pau, fou quan les hostilitats assoliren un grau major de violència.

Al començament de juliol, una casa de Galceran Marquet, mariner domi-

⁴⁶ ACA, C, r. 2352, f. 31 v.

⁴⁷ ACA, C, r. 2171, f. 120 v.

⁴⁸ ACA, C, r. 2193, ff. 3 v-4 i 4-5.

⁴⁹ *Ibidem*, ff. 3 v-4.

⁵⁰ ACA, C, r. 2192, ff. 165-166 v.

ciliat a Càller (suposem que es tracta del que era còmit de la galera reial),⁵¹ que devia ésser algun parent pròxim de Galceran Marquet el vice-almirall, fou atacada de nits per homes armats amb ballestes, que dispararen alguns «viratons» contra portes i finestres i prengueren l'edifici a l'assalt. Naturalment, el bàndol dels Marquet acusà el bàndol dels Palou d'aquesta malifeta. Per comprovar llur acusació el rei manà, el 12 de juliol, al veguer de Barcelona, Arnau Guillem de Bellera, que obrís una enquesta sobre l'afer.⁵² Al mateix temps, comunicà també al veguer que havia concedit guiatges a diversos caps del bàndol de Palou i li recomanà que extremés la vigilància per evitar desordres a la ciutat per llur presència.⁵³

En una data que desconeixem, però potser en aquest assalt a la casa del còmit Galceran Marquet, morí un jove, fill d'Alfonso de Burgos, seller veí de Barcelona, que pertanyia al bàndol dels Marquet.⁵⁴ Sembla que fou l'única víctima de la bandositat dels Palou i els Marquet.

Malgrat aquestes violències, a poc a poc la causa de la concòrdia avançava. El 7 d'agost el rei autoritzà els consellers de Barcelona a alliberar el vicealmirall Galceran Marquet de la presó i els seus partidaris de l'arrest en què estaven. El monarca semblava decebut pels resultats que els esforços fets per pacificar la bandositat barcelonina havien obtingut fins llavors, i confessava particularment que l'empresonament de Galceran Marquet i l'arrest dels seus partidaris havien estat inútils; per això no valia la pena de mantenir-los en presó o arrest mentre, això sí, circulessin només per determinats carrers i sortissin de la ciutat i hi entressin per determinats portals que els consellers de Barcelona havien d'assenyalar.⁵⁵

Així i tot, no havien de passar gaires mesos perquè la pau fos un fet: el 18 de desembre el rei ordenà al governador de Catalunya que, deixant de banda tots altres afers, fins i tot «l'execució» contra el comte d'Empúries, anés personalment a Barcelona, on Guerau de Palou i els seus havien d'acudir citats per pau i treva; el monarca temia que la lluita es revifés, a causa de la presència a la ciutat dels dos bàndols, i per això desitjava que el governador

⁵¹ Tenim notícia de dos Galceran Marquet domiciliats a Càller que no semblen pas el mateix: l'un és donzell i la notícia que en tenim és del 1390 (ACA, C, r. 1898, ff. 68-68 v); un altre és Galceran Marquet, el mariner, que fou nomenat còmit de la galera reial pel rei Martí el 28 de novembre de 1396 a Messina amb caràcter vitalici (ACA, C, r. 2209, ff. 51-51 v); amb aquest càrrec apareix sovint a la documentació reial.

⁵² ACA, C, r. 2230, f. 194 v-195.

⁵³ ACA, C, r. 2210, f. 105 v (1399, juliol, 12). En el mateix sentit i el mateix dia el rei escriví també als consellers de Barcelona: ACA, C, r. 2230, ff. 194-194 v.

⁵⁴ ACA, C, r. 2243, ff. 171-171 v.

⁵⁵ ACA, C, r. 2170, ff. 169 v-170 i també ACA, *Diversos, Consell de Cent*, docs. de paper n.º 15, Veg. J. F. CABESTANY FORT, *Repertorio de Cartas Reales conservadas en el Instituto Municipal de Historia (1269 a 1458)*, dins *Materiales para la Historia Institucional de la Ciudad*, «Documentos y Estudios» (Barcelona 1966), pàg. 137, n.º 374).

també hi fos. Finalment, el 1^r de gener de 1400, la pau patrocinada pel rei havia estat signada ja per Guerau de Palou i alguns altres; en aquesta data el rei atorgà a Guerau de Palou i a tots els del seu bàndol que signessin la pau l'absolució de tots els crims i excessos que haguessin comès durant la bandositat, tret de les morts i mutilacions de membres.⁵⁶

El 22 de març de 1400 les escriptures de la pau eren fetes i signades per la major part dels interessats. Galceran Marquet, que es devia considerar part ofesa, es negà a pagar les despeses que tot això havia ocasionat i hagué d'ésser la ciutat de Barcelona, mitjançant acord del Consell de Cent, la qui les pagués, tant aquestes com les de la pau entre Pere Estanyol i Pere Venrell o Vendrell, que també havien acudit a la violència per solucionar llurs diferències comercials en aquests mateixos anys.⁵⁷

Durant la resta de l'any encara es van anar lligant alguns caps a fi de fer més sòlida la pau entre Palous i Marquets. El 3 de juny el rei renovà el guiatge concedit a Guerau de Palou i els seus valedors, així com a Pere Venrell i a Pere Estanyol, ja citats, perquè no quedessin compresos dins la revocació general de guiatges publicada poc abans.⁵⁸

El 15 de desembre faltava encara a la pau la signatura d'Alfonso de Burgos, el pare d'aquell noi que havia mort en les lluites entre Palous i Marquets. Guerau de Palou havia demanat que també hi signés aquest home, perquè la venjança del seu fill no pogués servir com a pretext per a un nou rebrot de la bandositat. Per aconseguir la seva signatura el rei acudí a la mitjaneria de Joan Martínez d'Alfocea, que tenia molt d'ascendent sobre Alfonso de Burgos, puix que aquest pertanyia a la seva casa. En la carta a Joan Martínez d'Alfocea el monarca manifestava que tenia molt d'interès que Alfonso de Burgos signés, perquè altrament veia perillar la pau aconseguida a costa de tantes dificultats i tants d'esforços, però que, si aquest ja s'havia entès amb alguna de les parts i no volia signar, que no per això s'aturarien les negociacions per a la pau, que prosseguirien endavant de totes passades.⁵⁹

En aquestes circumstàncies, quan la pau entre Palous i Marquets i entre Pere Venrell i Pere Estanyol era tan recent i encara una mica insegura, no és d'estranyar que el rei Martí desitgés que cap persona d'un bàndol o de l'altre fos elevada al càrrec de conseller de la ciutat en les eleccions del

⁵⁶ La carta al governador es troba a l'ACA, C, r. 2243, f. 41 v. El veguer de Barcelona i els consellers de la ciutat s'encarregaven conjuntament de les negociacions de pau, malgrat que Galceran Marquet rebutjava la intervenció d'aquests darrers, segurament perquè els devia considerar parcials contra ell (*ibid.*, ff. 9-9 v). L'absolució de crims a favor del bàndol dels Palou es troba a l'ACA, C, r. 2195, ff. 170 v-171.

⁵⁷ AHCB, LC, 28, f. 10 v.

⁵⁸ ACA, C, r. 2193, f. 204 v.

⁵⁹ ACA, C, r. 2243, ff. 171-171 v.

30 de novembre de 1400, puix que això podia ésser causa de nous disturbis. Amb aquest motiu, el rei es presentà al Consell de Cent, el 26 de novembre, per recomanar personalment als electors que no escollissin persones que «fossen de bando ne de parcials». ⁶⁰ L'advertència del rei Martí ha estat interpretada com un indici de l'existència de lluites entre els diversos grups socials pel predomini en el govern de la ciutat; ⁶¹ després del que acabem d'exposar ens sembla ben clara, tanmateix, la seva connexió amb les lluites de bandositat que tot just conclouïen llavors. El fet que Guerau de Palou fos escollit com a conseller segon l'any següent mateix, el 30 de novembre de 1401, ⁶² justifica la iniciativa del rei, que segurament temia que això no es produís ja el 1400, quan encara les passions no eren calmades.

El 30 de novembre de 1400, en efecte, encara faltava a la pau la signatura d'Alfonso de Burgos, que, com hem vist, el bàndol de Guerau de Palou considerava que hi era necessària. Segurament també hi faltaven les de Joan Llobet, de Santa Coloma de Farners, Munic i Romeu Guerau, germans, del terme del castell de Cervelló, i Antoni Guerau, de la parròquia de Sant Joan Despí, que reberen l'absolució dels crims comesos durant la bandositat, tret d'homicidi, basia, lesa majestat, etc., el 1^r de gener de 1401; ⁶³ segons sembla, l'absolució de crims anava lligada a la signatura de la pau. No sabem a quin bàndol pertanyien aquests homes, però, vistes les complicitats trobades per Guerau de Palou al Vallès, podem conjecturar que eren del seu partit. A més, no hem trobat cap absolució de crims expressament destinada a cap membre del bàndol de Galceran Marquet, el qual, bé que fou el més castigat amb presó i arrests, fou el menys violent en la lluita.

Malgrat que el bàndol dels Palou fou, en aquest aspecte d'imposició de presó i arrests, tractat més favorablement que no pas el dels Marquet, encara tingueren queixes contra el veguer. Quan Arnau Guillem de Bellera, veguer de Barcelona i del Vallès, acabà el seu primer trienni d'exercici i se sotmeté al «judici de taula», en el qual, com és sabut, tots els qui tinguessin queixes contra l'oficial reial en qüestió podien presentar reclamacions, Guerau de Palou, Jaume de Vallseca i Joan Fiveller hi presentaren també les llurs. Però en ésser renovat el càrrec a Arnau Guillem de Bellera, Guerau de Palou i els seus temeren que el veguer, per aquesta raó, no fos parcial respecte a ells i a llurs interessos, i demanaren d'ésser eximits de la seva jurisdicció. El rei Martí accedí a llur demanda i els posà sota la jurisdicció exclusiva del sots-veguer

⁶⁰ AHCB, LC, 28 f. 40.

⁶¹ F. CARRERAS I CANDI, *La ciutat*, 537.

⁶² *Manual*, I, 92. El 3 de desembre de 1401 el rei escriví als consellers de Barcelona agraint que li haguessin comunicat l'elecció de nous consellers (ACA, C, r. 2244, f. 113 v).

⁶³ ACA, C, r. 2196, ff. 48-48 v.

Jaume de Raudós. Els eximits foren els anomenats abans i a més els germans Bartomeu i Miquel de Palou, Guerau de Palou «menor de dies» i Guillem de Vallseca, ciutadans de Barcelona, i Mateu Mas i Francesc Rotges d'Iguallada, Pere Mates, Arnau Mates, Pere Folc, Guillem Guerau i En «Pólvora» de Sant Feliu de Llobregat, Francesc «lo moler» de Barcelona, i Jaume Puig del Vallès, amb totes llurs famílies i tots llurs béns.⁶⁴ Aquesta és la darrera notícia que posseïm de la bandositat entre Guerau de Palou i Galceran Marquet, que sembla que quedà definitivament apagada.

II

Altres bandositats, a més de la dels Palou i els Marquet, pertorbaren també ocasionalment l'ordre públic de Barcelona en l'època que comentem.

Ja ens hem referit a la bandositat de Pere Venrell i Pere Estanyol. La disputa entre aquests dos personatges, tots dos mercaders de Barcelona, tingué per motiu algun afer comercial que desconeixem. El plet s'havia resolt el 1399 per via jurídica, amb la victòria de Pere Venrell; el jutge Mateu Desquer, llicenciat en decrets, condemnà Pere Estanyol a pagar a Pere Venrell sis-centes vint-i-set lliures barcelonines. Però Pere Estanyol féu desaparèixer discretament tots els seus béns, i Pere Venrell no trobà res per a poder emparar. S'assabentà llavors que Pere Estanyol tenia algunes quantitats en dipòsit en poder d'algunes persones i féu emparar aquests diners. Pere Estanyol inicià llavors una nova maniobra: recusà la sentència civil al·legant que era clergue, se sotmeté a la jurisdicció del bisbe i reclamà a la cúria papal contra la sentència civil catalana. El monarca no acceptà aquest recurs, que atemptava contra les seves regalies i recordà al governador de Catalunya, al veguer de Barcelona i a d'altres autoritats competents que ja havia publicat, anteriorment, una disposició contra els qui, quan havien perdut llurs plets, es refugiaven en la jurisdicció eclesiàstica i reclamaven a Roma. Els ordenà, per tant, el 13 de gener, que executessin la sentència de Mateu Desquer i fessin lliurar als qui tenien dipòsits de Pere Estanyol el que aquest devia a Pere Venrell.⁶⁵ Sembla que l'ordre ensopegà amb algunes dificultats, puix que hagué d'ésser renovada el 14 de maig del mateix any 1399. El rei al·legava, en defensa de la seva decisió, que si Pere Venrell actuava com a

⁶⁴ ACA, C, r. 2137, f. 34.

⁶⁵ ACA, C, r. 2119, f. 80v-81v.

laic i comerciava com els altres mercaders, havia d'ésser jutjat com els altres.⁶⁶

No ens han arribat notícies de les violències que aquest plet originà, però sens dubte n'hi hagué, altrament no hauria calgut concedir guiatges als dos contendents i a llurs valedors,⁶⁷ ni fer treves entre ells. Aquestes treves foren signades al començament de l'any 1400, més o menys a la mateixa època que les de Galceran Marquet i Guerau de Palou. Com Galceran Marquet, Pere Venrell es negà a pagar les despeses de les treves o de la pau, i hagué de pagar-les la ciutat de Barcelona,⁶⁸ tal com ja hem dit anteriorment.

Relíquia d'aquesta qüestió fou la disputa de Pere Venrell i Pere de Rocacrespa en la qual, per manament reial, hagueren d'intervenir com a componedors amistosos Galceran Marquet i Francesc Terré.⁶⁹

III

Les bandositats en el Vallès solien tenir sempre alguna repercussió en la ciutat de Barcelona, que a vegades es convertia en llur camp de batalla, tant per causa de la proximitat (molts dels cavallers i homes de paratge del Vallès devien tenir casa a Barcelona) com pel parentiu que els belligerants tenien sovint amb barcelonins.

El 1402 havien començat algunes lluites de bàndols entre cavallers de la comarca citada, concretament entre Joan de Togores i Huguet de Requesens, i també entre mossèn Riambau de Corbera, Guillem de Tagamanent i Joan de Muntanyans, d'una banda, i Guillem de Vilalba, de l'altra; els consellers de Barcelona temien que molts ciutadans acabarien per intervenir-hi i per aquest motiu feren alguns passos a fi de posar pau, així com el rei, que aconseguí de fer-los signar treves aviat.⁷⁰

Dos anys més tard, el 1404, foren els bàndols de Vic, que es batien contínuament a llur ciutat, els responsables de nous desordres a Barcelona. El 1^r de novembre d'aquest any tingueren una brega a Barcelona, en la qual sembla que hi hagué ferits i potser també algun mort. El rei, que llavors es trobava a Valldaura, s'assabentà dels fets l'endemà i aquest mateix dia s'afanyà a

⁶⁶ *Ibidem*, ff. 153-153 v.

⁶⁷ Referència a aquests guiatges la tenim en una carta del rei als oficials reials del 3 de juny de 1400 i que ja hem citat en parlar de la bandositat de Guerau de Palou i Galceran Marquet (ACA, C, r. 2193, f. 204 v).

⁶⁸ AHCB, LC, 28, f. 10 v.

⁶⁹ ACA, CRD, Martí I, caixa 2, n.º 315.

⁷⁰ AHCB, LC, 28, f. 67 v; ACA, C, r. 2245, f. 52.

trametre ordres al veguer de Barcelona i a l'alguatzir reial, Ramon de Blanes, a fi que, si no ho havia fet ja, empresonés els qui havien pres part en la brega i arrestés a llurs cases o posades els qui fossin de l'un i l'altre bàndol i a més l'informés dels morts i ferits que hi hagués hagut.⁷¹

La calma renasqué, però dos anys després, el 1406, es tornaren a formar bàndols entre grups de cavallers i d'homes de paratge del Vallès. Barcelona veié amenaçada la seva tranquil·litat per grups de gent armada d'ambdós bàndols que circulaven per la ciutat i feien témer a cada moment que no es produïssin xocs violents entre ells. El rei Martí féu revocar les llicències de portar armes i demanà als consellers que, ensems amb la reina Maria, miressin de fer signar la pau, o almenys una treva, entre els dos bàndols.⁷² Malgrat aquestes disposicions, preses el mes d'octubre, el mes de desembre encara els bàndols del Vallès tenien atemorida la ciutat. Segons deien els consellers, ja ningú no podia anar per la ciutat sense ésser «ben acoltellerat o maltractat» per obra dels contendents, raó per la qual desitjaven que el Consell de Trenta adoptés alguna mesura per fer-los marxar a «guerrear en altra part».⁷³

No tenim més notícies d'aquests bàndols ni coneixem els noms dels qui els formaren. La mateixa manca de notícies fa suposar que arribaren aviat a una entesa.

IV

El 1408 la ciutat de Barcelona conegué encara un altre rebrot de violències, gràcies a la bandositat entre Pere Bertran i Bartomeu Palou, segurament el mateix que ja havia pres part activa en la lluita entre Guerau de Palou i Galceran Marquet. L'home devia ésser, doncs, de caràcter bregador, perquè ara era el principal culpable, el cap i la causa de tots els mals, segons paraules del rei Martí, el qual es veié obligat a escriure al papa Benet XIII sobre l'afer. Bartomeu de Palou, en efecte, allegava d'ésser clergue tonsurat i refusava la jurisdicció reial, amb la qual cosa el monarca es veia en dificultats per a posar pau. Per aquest motiu Martí *l'Humà* demanà al papa que ordenés al bisbe de Barcelona de no acceptar sota la seva jurisdicció Bartomeu de Palou i d'enviar-lo a la jurisdicció reial.⁷⁴ No tenim altres notícies sobre aquesta bandositat; probablement això indica que la cosa no arribà gaire lluny.

⁷¹ ACA, C, r. 2248, f. 67.

⁷² ACA, C, r. 2249, f. 134v (1406, octubre, 25).

⁷³ AHCB, LC, 28, f. 95.

⁷⁴ ACA, C, r. 2184, f. 92v-93.

V

Aquestes notícies són tot el que hem pogut trobar sobre lluites de bàndols a Barcelona en l'època del regnat de Martí l'Humà. L'única bando-sitat que assolí un cert relleu fou la de Galceran Marquet i Guerau de Palou, però, així i tot, no és res al costat de les grans bandositats del País Valencià o d'Aragó.

En conjunt, tenint en compte tota mena de desordres públics, es pot dir que l'estament de la ciutat fou força pacífic; després dels grans disturbis del 1391, a Barcelona no es registren lluites socials o pel govern de la ciutat com en altres llocs del Principat en aquest temps. L'únic avalot que coneixem es produí per obra d'un canonge, Ramon Torrelles, contra els qui feien les demandes per a la coronació del rei el 1398.⁷⁵ Com sempre, la col·lecta de tributs suscitava protestes.⁷⁶

Altres alteracions de l'ordre públic foren les provocades el desembre de 1396 per trenta o quaranta homes soldejats pel fill d'Esperandeu Cardona, vice-canceller en temps de Joan I, que recorrien la ciutat de nits armats, tocant trompetes, anafils, esquelles, etc., cridant i picant amb els escuts i les llances a les portes,⁷⁷ així com l'assalt d'algunes barraques de pescadors de Sa Mora i del Castell del Port de la Ribera de Barcelona per obra de mossèn Lluís de Rajadell i els seus homes el febrer de 1398. No sabem quin greuge tenia Lluís de Rajadell contra els pescadors barcelonins; el rei féu obrir enquesta al veguer de Barcelona sobre l'afer, però no semblava gaire ben disposat envers aquell noble⁷⁸ tot i que llavors Lluís de Rajadell es preparava per passar a Sicília per encàrrec del mateix rei.⁷⁹

Però aquests no són sinó petits incidents, i l'ordre públic no en resultà gaire perjudicat. Contribuïren segurament a mantenir aquesta tranquil·litat remarcable i, sobretot, aquesta absència de conflictes socials greus, la relativa prosperitat de la ciutat durant el regnat de Martí l'Humà,⁸⁰ així com les

⁷⁵ ACA, C, r. 2230, ff. 113v-114.

⁷⁶ També a Sant Climent, segurament Sant Climent de Llobregat, prop de Barcelona, hi hagué avalots pel mateix motiu (*ibidem*, ff. 116-116v).

⁷⁷ AHCB, LC, 27, f. 65.

⁷⁸ ACA, C, r. 2229, f. 58v.

⁷⁹ El mes d'agost de 1398 el rei li feia donar una vela per al seu viatge a Sicília (ACA, C, r. 2314, f. 1).

⁸⁰ L'existència d'una relativa prosperitat i recuperació de la ciutat en l'època del rei Martí l'Humà es desprèn de l'examen de les dades que proporciona J. BROUSSOLLE, *Les impositions municipales de Barcelone de 1328 à 1462*, *EHM* Mod, 5 (1955), 1-164. També confirmen aquesta impressió els quadres del tràfic amb el Llevant etc. que acompanyen l'obra de C. CARRÈRE, *Barcelone, centre économique à l'époque des difficultés, 1380-1462* (Paris-La Haia 1967), 2 vols. Aquesta autora classifica els anys del regnat de Martí l'Humà com de «lluita contra la crisi» que s'havia manifestat a Barcelona entre 1380 i 1391 i que havia de reprendre, molt més accentuada, a partir del 1425: *ibidem*, II, 655-722.

bones collites que, segons sembla, la terra produí en aquests anys,⁸¹ coses que no predisposaven el «poble menut» a promoure disturbis.

⁸¹ M. DEL TREPPO, *I mercanti catalani e l'espansione della Corona Aragonese nel secolo XV* (Nàpols 1968), 171. L'autor creu que l'anul·lació precipitada, el 1402, del decret d'expulsió dels italians, que havia estat publicat el 1401, fou deguda a les pressions dels propietaris que tenien dificultats per comercialitzar, sense els bons clients italians, les bones collites, que havien obtingut aquells anys. El cert és que el 1402 el blat baixà a Barcelona dos sous per quartera i que els consellers suprimiren un impost de tres sous per quartera sobre el blat que sortia de la ciutat, a causa de l'abundància d'aquest cereal: AHCB, LC, 28, f. 56.